

SPOLUPRÁCE VYSOKÝCH ŠKOL SE SOCIÁLNÍMI PARTNERY V RÁMCI SÍTĚ TTNET ČR

Většina vysokých škol v České republice připravuje učitele pro pedagogickou práci. Jde přitom nejen o pedagogické fakulty, které vzdělávají především učitele všeobecně vzdělávacích předmětů, ale také o další vysokoškolská pracoviště věnující se tzv. Učitelům odborných předmětů, učitelům odborného výcviku a učitelům praktického vyučování.¹⁾ A právě o učitele zmíněných kategorií a jejich vzdělavatele z vysokých škol nám v následující stati půjde.

Cesty k profesi jsou u učitelů působících v odborném vzdělávání a přípravě různé; pestřejší v porovnání s učiteli všeobecně vzdělávacích předmětů. Učitelé odborných předmětů jsou nejčastěji absolventy vysokoškolských studijních programů, které odpovídají charakteru předmětů vyučovaných v odborných školách a svůj profil si souběžným nebo doplňujícím studiem rozšiřují o pedagogickou kvalifikaci. Učitelé odborného výcviku a učitelé praktického vyučování se nejčastěji stávají středoškolsky vzdělaní profesionálové, kteří se z nejrůznějších důvodů rozhodli stát se učiteli, a za tímto účelem si rozšířili svou kvalifikaci studiem pedagogických věd v rámci vysokoškolských programů akreditovaných MŠMT. Úplný přehled možných cest k získání těchto kvalifikací podává Zákon o pedagogických pracovnících platný od 1. ledna 2005.

Přestože zmíněný zákon připouští určitou možnost získání pedagogické kvalifikace i absolvováním nevysokoškolského studijního programu, jsou vysoké školy stále základním článkem přípravného vzdělávání učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe (říkejme jim v dalším textu takto zkráceně). Jestliže je však kvalifikační pedagogické studium učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe relativně dobře zabezpečeno, pak jejich další profesní vzdělávání je značně roztržité, nesystematické a nedostatečné.

¹⁾ Příkladem může být Vysoká škola ekonomická v Praze, kde jsou na katedře didaktiky ekonomických předmětů připravováni učitelé pro výuku především na středních ekonomických školách. V praxi absolventi tohoto učitelského programu vyučují nejrůznější předměty, např. účetnictví, zbožíznalství, obchodní provoz, ekonomika služeb atd.

Nejrůznější vzdělávací instituce sice nabízejí řadu programů tzv. dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP), ale ty jsou v naprosté většině zaměřeny na učitele všeobecně vzdělávacích předmětů. Učitelé působící v odborném vzdělávání a přípravě jsou opomíjeni. Pedagogický výzkum a publicistika se zmíněným kategoriím učitelů věnují jen okrajově a sama spolupráce vzdělavatelů učitelů je nedostatečná.

V této situaci začala na konci roku 2004 vznikat v České republice partnerská síť TTnet (Training of Trainers Network). Jejím posláním je podpora komunikace a spolupráce právě těch profesionálů a institucí, které vzdělávají učitele a lektory působící v odborném vzdělávání a přípravě. Partnerství je otevřeno i dalším relevantním subjektům, jakými jsou např. politici, pracovníci státní správy a samosprávy, vědečtí a vývojoví pracovníci a samozřejmě učitelé a lektori samotní. Obdobné sítě TTnet existují ve většině evropských zemí a jejich základní účel je totožný: facilitovat na národní i mezinárodní úrovni spolupráci vzdělavatelů a sociálních partnerů zainteresovaných na rozvoji odborného vzdělávání a přípravy. Celoevropským koordinátorem TTnetu je Evropské středisko pro rozvoj odborného vzdělávání (Cedefop) sídlící v Soluni; koordinátory jednotlivých národních sítí jsou expertní národní organizace působící v oblasti odborného vzdělávání a přípravy.

Koordinací národní sítě TTnet v České republice byl Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (MŠMT) pověřen Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV), jenž je hlavní kurikulární autoritou pro střední a vyšší odborné školství. Hned od počátku byly k budování partnerské sítě TTnet přizvány vysoké školy, a to především ty, jež se významně podílejí na vzdělávání učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe. Vedle vysokoškolských učitelů²⁾ se zakládání TTnetu ČR zúčastnili pracovníci MŠMT,

²⁾ Práce v přípravné skupině se zúčastnili vysokoškolští učitelé z Masarykovy univerzity v Brně, z Ústavu vyšších studií ČVUT, ze Zemědělské univerzity v Praze, z olomoucké univerzity a z Vysoké školy ekonomické v Praze.

učitelé a ředitelé středních odborných škol, zástupce Asociace institucí vzdělávání dospělých, zástupkyně Ústavu výzkumu a rozvoje školství Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy, pracovníci průmyslového podniku PTZ unilever z Nelahozevsí³⁾ a pracovníci Národního ústavu odborného vzdělávání. Vzniklo tak reprezentativní pracovní společenství vzdělavatelů, sociálních partnerů, pracovníků decizní a expertní sféry a pedagogických pracovníků odborných škol. Skupina si vytyčila tyto cíle:

- popsat a analyzovat současnou situaci v oblasti vzdělávání učitelů, instruktorů a lektorů působících v odborném vzdělávání a přípravě,
- pojmenovat silné a slabé stránky tohoto systému a navrhnout konkrétní cíle a aktivity, kterými se budoucí partnerství TTnet bude věnovat,
- připravit založení sítě TTnet v České republice.

Výstupem práce třináctičlenné přípravné skupiny se stal dokument Národní rámec pro TTnet ČR, který má povahu programového prohlášení. Pojmenovává silné a slabé stránky našeho systému vzdělávání učitelů a lektorů, příležitosti rozvoje a navrhuje konkrétní cíle a aktivity pro partnerskou síť TTnet.

Záběr vznikajícího TTnetu ČR je tedy poměrně široký. Zahrnuje nejen téma vzdělávání učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe, ale také přípravu lektorů dalšího odborného vzdělávání, tedy profesionálů věnujících se dospělým. Další text se zaměří na cíle týkající se oblasti, ve které hrají rozhodující roli vysoké školy – oblasti profesní přípravy pedagogických pracovníků odborných škol.

Z analýzy současné situace vyplynulo, že vážným nedostatkem je absence systému vzdělávání učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe. Počáteční a další odborné vzdělávání těchto pracovníků není provázané, je nahodilé a nekoordinované. Na tvorbě kurikula se nedostatečnou měrou podílejí sociální partneři a chybí systematická spolupráce mezi podniky a světem vzdělávání. Členové přípravné skupiny se

³⁾ PTZ unilever z Nelahozevsí byl jako sociální partner vyzván ke spolupráci při přípravě TTnetu ČR, neboť má velmi vyspělý interní systém dalšího profesního vzdělávání.

shodli, že jedním ze základních cílů partnerství TTnet ČR by měla být formulace návrhu systémového řešení v této oblasti.

Druhým významným tématem vznikajícího TTnetu by se měl stát tzv. profesní standard učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe, tedy konsensuální dokument popisující profesi prostřednictvím kompetencí. Profesní standard je jedním ze základních předpokladů a rámců pro rozvoj profesionality učitelů – je východiskem pro koncipování vzdělávacích programů pro učitele.

Třetí oblastí zájmu TTnetu ČR, která se úzce dotýká působnosti a zájmu vysokých škol, je téma oborových a předmětových didaktik. Odhaduje se, že na úrovni středního odborného a vyššího odborného školství existuje až 2000 různých odborných vyučovacích předmětů. Jen menší část z nich je však v současnosti zabezpečena aktualizovanými didaktikami. Z tohoto důvodu se TTnet ČR bude věnovat mapování stavu oborových a předmětových didaktik a podpoře jejich rozvoje, resp. zavedení.

V každé z těchto tří oblastí je značný prostor pro aktivity vysokých škol vzdělávajících učitele. V současnosti jsou formovány pracovní skupiny pro řešení těchto odborných problémů, které budou složeny ze zástupců institucí vzdělávajících učitele a lektory a z dalších sociálních partnerů. Národní ústav odborného vzdělávání, jako koordinátor sítě TTnet ČR, připravuje informační a vědomostní základnu pro práci těchto expertních skupin. Souběžně s aktivitou pracovních skupin je všem zájemcům o spolupráci k dispozici tzv. Virtuální komunita TTnetu ČR, internetová stránka podporující sdílení informací, znalostí, zkušeností a názorů v oblasti vzdělávání učitelů a lektorů. Na adrese <http://ttnet.nuov.cz> jsou mimo jiných otevřeny i tři stále diskusní skupiny s výše uvedenými tématy.

Oficiální vznik TTnetu České republiky se odehrál na ustavující konferenci konané 21. ledna 2005 v Praze, které se zúčastnilo bezmála 90 profesionálů působících v oboru vzdělávání učitelů a lektorů. Byly tak položeny základy partnerské sítě, která není organizací či asociací v pravém slova smyslu s pevně stanovenou strukturou, stanovami, členstvím či zaměstnanci atd. TTnet ČR lze charakterizovat spíše jako nehierarchické pracovní partnerství, otevřený prostor pro sdílení

informací, zkušeností a názorů – svým způsobem jde tedy o učící se komunitu. Plní také funkci zázemí pro výměnu zkušeností s profesionály v zahraničí a má potenciál stát se fundraisingovým zázemím pro projekty vzdělavatelů učitelů a lektorů.

Zapojení vysokoškolských učitelů je pro rozvoj partnerství TTnet ČR zásadní, neboť tyto profesioná-

lové hrají nezastupitelnou roli ve vzdělávání učitelů odborných předmětů, výcviku a praxe.

Základní informace

koordinátor TTnetu ČR:
Národní ústav odborného vzdělávání
internetová stránka: <http://ttnet.nuov.cz>
kontakt: Richard Veleta, veleta@nuov.cz

- rv -

SVĚTOVÁ URBANISTICKÁ KONFERENCE (Chalmers university, Göteborg)

Vývoj velkých měst na přelomu tisíciletí nabízí stále zvětšující se mozaiku fyzických urbanizačních modelů stejně tak jako příležitosti sociálního a životně-stylového charakteru, což představuje hlavní výzvu pro opodstatněné interpretace a vize, jakým směrem se bude ubírat vývoj metropolitních měst v budoucnosti. Politici a zástupci obce by měli podněcovat schůdné cesty směrem k trvale udržitelnému rozvoji a dalším dimenzím celé problematiky. Spektrum životních stylů manifestovaných ve městě, síly, které je tvoří a distribuují je prostorově a sociálně, to vše obsahuje důležité signály pro porozumění funkčním skutečným současných velkých měst a jejich dalšího rozvoje.

Současný urbanistický diskurz se zabývá různými přístupy a modely a nastiňuje současnou zkušenost s požadavky na rozvoj takových měst, která jsou vhodná a příjemná k bydlení.

Už za dva roky překročí naše civilizace jeden nesmírně pozoruhodný mezník: Demografové OSN totiž spočítali, že v roce 2007 bude poprvé v historii světa žít více lidí ve městech než na venkově. Odborníky nicméně znepokojuje, že vývoj akceleruje až podezřele rychle. Zatímco v roce 1950 obývalo venkov 70 % světové populace, předloni už jen 52 %. Za dva roky se mají pomyslné váhy definitivně nachýlit ve prospěch měst. A v roce 2030 už bude „prohra“ venkovských oblastí drtivá: venkovany se bude moci nazývat jen 39 % obyvatel zeměkoule. Trysková urbanizace, kterou někteří odborníci hodnotí jako nejvýznamnější proměnu společenské organizace v dějinách, zachvacuje zvláště rozvojový svět. Industrializace, populační

růst a dravý proud migrace z venkova tam vytvářejí gigantická megaměsta, před nimiž zůstávají velké metropole minulosti pouhými trpaslíky. Ve vyspělých zemích, kde už nyní přes 70 % obyvatelstva obývá městské aglomerace, se růst velkých měst výrazně zpomalil. Zato ve třetím světě lidé tíhnou k davům mnohem dychtivěji. Přes dvě třetiny růstu měst je v Asii, kde dodnes asi 70 % populace obývá vesnice. Právě tam tedy bude potřeba hledat i nejlidnatější sídla budoucnosti.

Rozvoj měst přináší řadu svízelných situací. Urbanizační proces je mnohdy tak překotný, že úřady nemají čas připravit plán modernizace. A tak problémy dopravy, znečištění a přelidnění mnohde nabývají hrozivých forem už nyní.

Problematikou rozvoje urbanizace se zabývala mezinárodní konference na Chalmers university, která proběhla ve dnech 29. května až 2. června 2005 v Göteborgu pod názvem Life in the urban Landscape.

Šlo o mezinárodní konferenci integrující teoretické znalosti o městech s praktickými přístupy. Pořádala se plenární zasedání kombinovaná s jednáním v tematických sekcích. Pořadatelem byla, jak už zmíněno, Chalmersova universita v Göteborgu, která je nejlepším pracovištěm v oblasti urbanismu. Účastnilo se cca 400 předních špičkových odborníků z celého světa. Jednalo se v těchto sekcích:

- ▶ Trvale udržitelný rozvoj ve městech – důležitost urbánního dědictví